

Η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού διενεργείται από το 1981. Μέχρι το 1997 τα αποτελέσματα εξάγονταν σε ετήσια βάση, με περίοδο αναφοράς το 2ο τρίμηνο του έτους, ενώ από το 1998 και εξής η έρευνα είναι συνεχής και παράγει τριμηνιαία αποτελέσματα. Βασικός σκοπός της είναι η κατανομή του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15 ετών και άνω) σε τρεις πλήρως διακριτές ομάδες : τους απασχολούμενους, τους άνεργους και τους οικονομικά μη ενεργούς. Επιπλέον, συλλέγει πρόσθετες πληροφορίες που αφορούν δημογραφικά χαρακτηριστικά της κύριας εργασίας, ύπαρξη και χαρακτηριστικά δεύτερης εργασίας, ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό επίπεδο, συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, προηγούμενη εργασιακή εμπειρία και αναζήτηση εργασίας.

Από τον Ιανουάριο 2007, η ΕΛΣΤΑΤ ανακοινώνει μηνιαίες εκτιμήσεις για το πλήθος των απασχολούμενων, των ανέργων και το ποσοστό ανεργίας. Οι εκτιμήσεις αυτές, παράγονται βάσει των στοιχείων που συλλέγονται στα πλαίσια της τριμηνιαίας έρευνας.

Η τριμηνιαία Έρευνα Εργατικού Δυναμικού συγκεντρώνει πληροφορίες από ένα δείγμα 27.000 περίπου νοικοκυριών ανά τρίμηνο. Τα νοικοκυριά αυτά επιλέγονται μέσω μιας διαδικασίας που καλείται διασταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία. Η διαδικασία αυτή, εν συντομία, έχει ως εξής:

- Όλοι οι οικισμοί της Ελλάδας κατανέμονται σε τρεις βαθμούς «αστικότητας»: Οικισμοί με πληθυσμό 10.000 και άνω κατοίκων, οικισμοί με πληθυσμό 2.000 έως 9.999 κατοίκων και οικισμοί με πληθυσμό έως 1.999 κατοίκων.
- Στη συνέχεια, κάθε νομός της χώρας διαιρείται σε 2 ή 3 «τελικά στρώματα», όπου το κάθε τελικό στρώμα αποτελείται από τους οικισμούς ίδιας «αστικότητας». Εξαιρέση αποτελούν τα πολεοδομικά συγκροτήματα Αθηνών και Θεσσαλονίκης, τα οποία διαιρέθηκαν σε 31 και 9, αντίστοιχα, τελικά στρώματα.
- Με τη διαδικασία αυτή η Ελλάδα διαιρείται 182 τελικά στρώματα, σε κάθε ένα από τα οποία επιλέγεται με διασταδιακή δειγματοληψία ένα δείγμα νοικοκυριών. Το δείγμα της έρευνας επιλέγεται με τέτοιο τρόπο ώστε κάθε περιοχή της χώρας να «αντιπροσωπεύεται» από ένα πλήθος νοικοκυριών ανάλογο με τον πληθυσμό της.
- Στο πρώτο στάδιο της δειγματοληψίας επιλέγονται «μονάδες επιφανείας», δηλαδή μικρές γεωγραφικές περιοχές με πληθυσμό 70 – 250 νοικοκυριά, και στο δεύτερο στάδιο της δειγματοληψίας επιλέγεται ένα δείγμα νοικοκυριών από κάθε μονάδα επιφανείας.

Είναι σημαντικό να επισημάνουμε ότι η έρευνα Εργατικού Δυναμικού αποτυπώνει την κατάσταση απασχόλησης των ερευνώμενων ατόμων (δηλαδή, το αν είναι απασχολούμενοι, άνεργοι ή μη ενεργοί) για μια συγκεκριμένη περίοδο: συγκεκριμένα, τα ερευνώμενα άτομα καλούνται να απαντήσουν κατά πόσο έχουν εργαστεί (έστω και μια ώρα) στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου 7 ημερών και αν αναζητούσαν εργασία κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου ή τις προηγούμενες τρεις εβδομάδες, αν δεν εργάστηκαν.

Αυτή η περίοδος των 7 ημερών καλείται εβδομάδα αναφοράς. Οι εβδομάδες αναφοράς διαρκούν από Δευτέρα έως Κυριακή και είναι καθορισμένες με κοινό τρόπο για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επισημαίνουμε τα εξής: Κάθε τρίμηνο αποτελείται από 13 εβδομάδες αναφοράς και κάθε έτος από 52 (ή 13 και αντίστοιχα 53, σε σπάνιες περιπτώσεις).

Κάθε εβδομάδα αναφοράς «αντιστοιχεί» σε έναν μήνα με βάση τον «κανόνα της Πέμπτης» - δηλαδή, μια εβδομάδα αναφοράς «ανήκει» σε αυτόν τον μήνα στον οποίο ανήκει η Πέμπτη της αντίστοιχης εβδομάδας. Για παράδειγμα, η 1^η εβδομάδα αναφοράς του 2 τριμήνου 2015 (Δευτέρα 30 Μαρτίου 2015 – Κυριακή 5 Απριλίου 2015), παρόλο που περιλαμβάνει μερικές ημέρες που ημερολογιακά ανήκουν στον μήνα Μάρτιο, θεωρείται εβδομάδα αναφοράς του 2^{ου} τριμήνου και του μηνός Απριλίου, επειδή η ημέρα Πέμπτη αυτής της εβδομάδας ανήκει στον Απρίλιο.

Λόγω του τρόπου ορισμού της εβδομάδας αναφοράς δεν υπάρχει απόλυτη αντιστοιχία μεταξύ «ημερολογιακού» μήνα και μήνα Έρευνας Εργατικού Δυναμικού. Για παράδειγμα, στον επόμενο πίνακα όπου παρουσιάζονται οι εβδομάδες αναφοράς του 2^{ου} τριμήνου του 2015, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι ο «Απρίλιος» περιλαμβάνει και 2 ημέρες του Μαρτίου καθώς και 3 ημέρες του Μαΐου.:

Πίνακας 1: Εβδομάδες αναφοράς 2^{ου} τριμήνου 2015

30/3/2015 -5/4/2015	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	1η
6/4/2015 -12/4/2015	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	2η
13/4/2015 -19/4/2015	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	3η
20/4/2015 -26/4/2015	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	4η
27/4/2015 -3/5/2015	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	5η

4/5/2015 -10/5/2015	ΜΑΙΟΣ	6η
11/5/2015 -17/5/2015	ΜΑΙΟΣ	7η
18/5/2015 -24/5/2015	ΜΑΙΟΣ	8η
25/5/2015 -31/5/2015	ΜΑΙΟΣ	9η

1/6/2015 -7/6/2015	ΙΟΥΝΙΟΣ	10η
8/6/2015 -14/6/2015	ΙΟΥΝΙΟΣ	11η
15/6/2015 -21/6/2015	ΙΟΥΝΙΟΣ	12η
22/6/2015 -28/6/2015	ΙΟΥΝΙΟΣ	13η

Το δείγμα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού κατανέμεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να καλύπτει αντιπροσωπευτικά όλες τις περιοχές της χώρας. Συγκεκριμένα, κατά την κατανομή του δείγματος εφαρμόζονται οι εξής βασικοί κανόνες:

A) Περιοχές με μεγαλύτερο πληθυσμό έχουν μεγαλύτερο δείγμα (για παράδειγμα, στις αστικές περιοχές του νομού Λάρισας ερευνώνται περίπου 350 νοικοκυριά ανά τρίμηνο ενώ στις αγροτικές 170)

B) Το μέγεθος του δείγματος σε κάθε νομό λαμβάνει υπόψη και την επιθυμητή ακρίβεια (τυπικό σφάλμα) των εκτιμήσεων. Για αυτό το λόγο, το κλάσμα δειγματοληψίας (δηλαδή, το ποσοστό των νοικοκυριών που ερευνώνται ως προς το συνολικό πληθυσμό) είναι μεγαλύτερο σε νομούς με μικρό πληθυσμό.

Παράλληλα με την αντιπροσωπευτική κατανομή του δείγματος γεωγραφικά, υπάρχει πρόνοια και για την αντιπροσωπευτική» κατανομή του δείγματος και **χρονικά**. Κάθε μονάδα επιφανείας αντιστοιχείται σε μια συγκεκριμένη εβδομάδα αναφοράς και τα άτομα που ερευνώνται σε αυτή τη μονάδα επιφανείας δίνουν απαντήσεις σχετικά με την κατάσταση απασχόλησης κατά την αντίστοιχη εβδομάδα. Κατά την αντιστοίχιση των μονάδων επιφανείας σε εβδομάδες αναφοράς γίνεται προσπάθεια ώστε το δείγμα που ερευνάται σε οποιαδήποτε εβδομάδα αναφοράς να είναι «μικρογραφία» του συνολικού δείγματος (με άλλα λόγια, αν για παράδειγμα κατά τη διάρκεια ενός τριμήνου ερευνώνται 3000 νοικοκυριά στην ΥΠΑ Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, κάθε εβδομάδα αναφοράς να ερευνώνται σε αυτήν την ΥΠΑ περίπου $3000/13 = 230$ νοικοκυριά).

Τριμηνιαίες εκτιμήσεις στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Οι εκτιμήσεις της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού παράγονται με την αναγωγή των αποτελεσμάτων της έρευνας στον συνολικό πληθυσμό των ιδιωτικών νοικοκυριών. Η αναγωγή αυτή επιτυγχάνεται με την κατάλληλη στάθμιση των αποτελεσμάτων (δειγματικών τιμών).

Ο συντελεστής στάθμισης κάθε ατόμου που συμμετείχε στην έρευνα υπολογίζεται σε τρία στάδια.

Στο πρώτο στάδιο, σε κάθε άτομο αντιστοιχείται ένας συντελεστής στάθμισης που προκύπτει από το αντίστροφο της πιθανότητας επιλογής του νοικοκυριού, στο οποίο ανήκει το εν λόγω άτομο.

Στο δεύτερο στάδιο, οι παραπάνω συντελεστές στάθμισης, των ατόμων που περιλαμβάνονται σε μια μονάδα επιφανείας, τροποποιούνται για να αντιμετωπιστεί η μη απόκριση στην έρευνα. Η διόρθωση γίνεται στο επίπεδο της μονάδας επιφανείας.

Στο τρίτο στάδιο, τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τη στάθμιση των τιμών του δείγματος με τους συντελεστές που προέκυψαν από τα πρώτα δύο στάδια, προσαρμόζονται έτσι ώστε να συμφωνούν με γνωστά πληθυσμιακά μεγέθη για το αντίστοιχο τρίμηνο. Τα πληθυσμιακά αυτά μεγέθη είναι οι εκτιμήσεις για το σύνολο των ανδρών και γυναικών, σε πενταετείς ομάδες ηλικιών, για κάθε Υπηρεσία Περιφερειακής Ανάπτυξης της Ελλάδας. Κάθε έτος, οι εκτιμήσεις αυτές προκύπτουν από τον πληθυσμό κατά την απογραφή του 2011 τις γεννήσεις και τους θανάτους στο ενδιάμεσο διάστημα και τη νόμιμη μετανάστευση.

Μηνιαίες εκτιμήσεις στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Σε ένα πρώτο βήμα, οι μηνιαίες εκτιμήσεις της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού παράγονται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο όπως οι τριμηνιαίες, με τη διαφορά ότι χρησιμοποιείται μόνο το δείγμα που έχει ερευνηθεί σε μονάδες επιφανείας που έχουν εβδομάδα αναφοράς του αντίστοιχου μήνα. Με αυτόν τον τρόπο παράγονται κάθε μήνα εκτιμήσεις ορισμένων βασικών χαρακτηριστικών.

Σε ένα δεύτερο βήμα, οι εκτιμήσεις που παράγονται μόλις ολοκληρωθεί η επεξεργασία των δεδομένων ενός μήνα, προστίθενται στις εκτιμήσεις των αντίστοιχων μεγεθών για τους προηγούμενους μήνες και οι προκύπτουσες χρονοσειρές προσαρμόζονται εποχικά.

Η εποχική προσαρμογή είναι μια στατιστική τεχνική που «απομακρύνει» την επίδραση της εποχικότητας από μια χρονολογική σειρά, καθιστώντας με αυτό τον τρόπο περισσότερο ορατή την υποκείμενη τάση στη μεταβολή ενός μεγέθους. Για την εφαρμογή της εποχικής προσαρμογής, η ΕΛΣΤΑΤ χρησιμοποιεί το λογισμικό Demetra 2.0 το οποίο έχει αναπτυχθεί από τη Eurostat. Η παραγωγή των προσαρμοσμένων χρονοσειρών έγινε με τον αλγόριθμο TRAMO&SEATS.

Βασικές διαφορές μεταξύ μηνιαίων και τριμηνιαίων εκτιμήσεων

A) Τα τριμηνιαία δείγματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού επικαλύπτονται κατά τα 5/6. Δηλαδή, κάθε τρίμηνο τα 5/6 του δείγματος είναι μονάδες επιφανείας που έχουν ερευνηθεί και προηγούμενα τρίμηνα (από 1 έως 5 φορές) και μόνο το 1/6 των μονάδων επιφανείας περιλαμβάνει νοικοκυριά που δεν έχουν ερευνηθεί στο παρελθόν. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται ακριβέστερη εκτίμηση των μεταβολών που παρατηρούνται από τρίμηνο σε τρίμηνο. Αντίθετα, τα μηνιαία δείγματα είναι εντελώς ανεξάρτητα μεταξύ τους - για παράδειγμα, τα νοικοκυριά που ερευνώνται για το μήνα Φεβρουάριο είναι όλα διαφορετικά από τα νοικοκυριά που ερευνώνται το μήνα Ιανουάριο. Ως εκ τούτου, η μεταβολή που παρατηρείται μεταξύ των εκτιμήσεων δύο διαδοχικών μηνών, έχει μεγάλη συνιστώσα τυχαίας μεταβλητότητας λόγω διαφορετικού δείγματος.

B) Τα τριμηνιαία αποτελέσματα αναθεωρούνται μόνο όταν γίνουν γνωστές νέες πληθυσμιακές εκτιμήσεις μέσω της απογραφής πληθυσμού – δηλαδή μια φορά κάθε 10 χρόνια. Αντιθέτως, τα μηνιαία στοιχεία αναθεωρούνται συνεχώς για τους εξής λόγους:

- Κάθε φορά που προστίθενται τα στοιχεία ενός καινούργιου μήνα, επαναυπολογίζεται ολόκληρη η χρονολογική σειρά των μηνιαίων εκτιμήσεων. Αυτός ο επαναυπολογισμός οδηγεί συχνά σε αναθεωρήσεις των εκτιμήσεων για τους προηγούμενους μήνες.
- Όταν γίνουν γνωστά τα οριστικά αποτελέσματα ενός τριμήνου, τα μηνιαία αποτελέσματα των αντίστοιχων μηνών τροποποιούνται έτσι ώστε οι μέσοι όροι των 3 μηνιαίων εκτιμήσεων να είναι ίσοι με την τριμηνιαία εκτίμηση αυτών των χαρακτηριστικών.

Γ) Τα τριμηνιαία αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού καταχωρούνται σε βάση δεδομένων που επιτρέπει την παραγωγή συνδυασμένων αποτελεσμάτων για όλα τα χαρακτηριστικά που μετρώνται από την έρευνα: για παράδειγμα, μπορεί να δοθεί η εκτίμηση για το πλήθος των ατόμων που εργάζονται σε μερική απασχόληση κατά φύλο, ηλικία και περιφέρεια. Αντίθετα, τα μηνιαία αποτελέσματα είναι ένα σύνολο συγκεκριμένων χαρακτηριστικών για τα οποία έχουν υπολογιστεί οι αντίστοιχες χρονοσειρές. Συγκεκριμένα, Η ΕΛΣΤΑΤ παράγει χρονοσειρές (και επομένως μηνιαίες εκτιμήσεις) για τα εξής χαρακτηριστικά:

- Πλήθος απασχολούμενων ανδρών ηλικίας 15 – 24 ετών
- Πλήθος απασχολούμενων ανδρών ηλικίας 25 – 74 ετών
- Πλήθος απασχολούμενων γυναικών ηλικίας 15 – 24 ετών
- Πλήθος απασχολούμενων γυναικών ηλικίας 25 – 74 ετών

- Πλήθος ανέργων ανδρών ηλικίας 15 – 24 ετών
 - Πλήθος ανέργων ανδρών ηλικίας 25 – 74 ετών
 - Πλήθος ανέργων γυναικών ηλικίας 15 – 24 ετών
 - Πλήθος ανέργων γυναικών ηλικίας 25 – 74 ετών
-
- Πλήθος απασχολούμενων ηλικίας 15 – 24 ετών
 - Πλήθος απασχολούμενων ηλικίας 25 – 34 ετών
 - Πλήθος απασχολούμενων ηλικίας 35 – 44 ετών
 - Πλήθος απασχολούμενων ηλικίας 45 – 54 ετών
 - Πλήθος απασχολούμενων ηλικίας 55 – 64 ετών
 - Πλήθος απασχολούμενων ηλικίας 65 – 74 ετών
-
- Πλήθος ανέργων ηλικίας 15 – 24 ετών
 - Πλήθος ανέργων ηλικίας 25 – 34 ετών
 - Πλήθος ανέργων ηλικίας 35 – 44 ετών
 - Πλήθος ανέργων ηλικίας 45 – 54 ετών
 - Πλήθος ανέργων ηλικίας 55 – 64 ετών
 - Πλήθος ανέργων ηλικίας 65 – 74 ετών
-
- Πλήθος απασχολούμενων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης
 - Πλήθος απασχολούμενων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου - Δυτικής Μακεδονίας
 - Πλήθος απασχολούμενων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας
 - Πλήθος απασχολούμενων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιόνιων Νήσων
 - Πλήθος απασχολούμενων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής
 - Πλήθος απασχολούμενων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου
 - Πλήθος απασχολούμενων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης
-
- Πλήθος ανέργων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης
 - Πλήθος ανέργων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου - Δυτικής Μακεδονίας
 - Πλήθος ανέργων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας
 - Πλήθος ανέργων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιόνιων Νήσων
 - Πλήθος ανέργων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής
 - Πλήθος ανέργων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου
 - Πλήθος ανέργων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης

Έτσι για παράδειγμα, η εκτίμηση για το συνολικό πλήθος απασχολούμενων προκύπτει από το άθροισμα των 4 εκτιμήσεων απασχολούμενων (ανδρών 15 – 24, ανδρών 25 – 74, γυναικών 15 – 24, γυναικών 25 – 74). Από τις χρονοσειρές αυτές, μπορεί να εκτιμηθεί το ποσοστό ανεργίας κατά φύλο ή ηλικία ή Αποκεντρωμένη Διοίκηση, δεν είναι δυνατόν όμως να εκτιμηθούν άλλα χαρακτηριστικά που δεν περιγράφονται από τις συγκεκριμένες χρονοσειρές (για παράδειγμα, οι απασχολούμενοι άντρες κατά Αποκεντρωμένη Διοίκηση ή το ποσοστό ανεργίας των γυναικών 35 – 44 ετών).